

СТЕФАНЧИШЕНА Т. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач інформаційно-бібліографічним відділом Наукової бібліотеки

БІОГРАФІЧНИЙ МЕТОД ЯК СПОСІБ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВО-ПРАВНИЧИХ ШКІЛ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ШКОЛИ ПРАВА)

Сьогодні спостерігається посилення наукового інтересу до проблематики науково-правничих шкіл. Становлення і розвиток будь-якої наукової школи пов'язаний із особистостями, які її створюють. Наукові біографії фундаторів наукових шкіл можна віднести до внутрішнього чинника розвитку юриспруденції. Розвідки у цій сфері є складовою процесу засвоєння та аналізу культурної і наукової спадщини і є важливими не тільки для наукових досліджень, але й для навчально-виховного процесу.

Біографія як форма наукового дослідження зустрічається в різних науках соціального та гуманітарного спрямування, у тому числі юридичній. Можна сказати, що біографічний метод є комплексним за своєю суттю, і в залежності від наукових дисциплін, що його використовують, він вбирає в себе і синтезує їх специфічні методики та прийоми. Біографічний метод як концептуальний підхід до вивчення особистості заснований на уявленні про те, що особистість є результатом власної біографії чи історії свого життя.

Зазначається, що у багатьох країнах світу, насамперед, США, Великобританії, Франції, Німеччині, біографіка (як у традиційній друкованій формі, так і в електронній) посідає значне місце у гуманітарному інформаційному просторі, активно працює на освіту, культуру, інтереси громадянського суспільства й держави, на патріотичне виховання та утвердження національних пріоритетів. Вона відіграє величезну роль у передачі традицій між поколіннями, формуванні суспільних ідеалів, вихованні національної гордості шляхом розкриття внеску країн у розвиток світової культури й цивілізації [1].

Наукова біографістика як результат застосування біографічного методу, зокрема юридична біографістика, дозволяє детально проаналізувати творчий шлях ученого в соціокультурному контексті епохи і вийти на більш високий рівень теоретичного узагальнення. Це є важливим для виявлення основних тенденцій в еволюції юриспруденції та співвідношення в ній об'єктивних і суб'єктивних чинників з метою більш детального відтворення правового та державного розвитку [2, с. 311].

На сучасному етапі відбувається інституціалізація біографічних досліджень. Створено спеціальні біографічні центри, фонди та архіви особистих документів. Головним центром біографічних досліджень в

Україні є створений у 1994 р. Інститут біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Загальноприйнятим є визнання провідної ролі бібліотек у процесі створення, накопичення та розповсюдження біографічної інформації. Джерелом біографічної інформації для дослідників виступають енциклопедичні та довідкові видання, до яких належать й видання, які створюються бібліотеками – біобібліографічні словники, покажчики. Такі видання не тільки сприяють збереженню правової спадщини для подальших досліджень, а й надають можливість здійснювати найрозгорніший аналіз праць вчених, визначаючи взаємозв'язки і взаємовпливи наукових досліджень, виявити послідовників наукового напрямку. Отже, бібліотеки є важливою ланкою не тільки у зберіганні надбань науково-правничих шкіл, але й у створенні інформаційних продуктів, які впорядковують та систематизують цю інформацію.

Щодо значення досліджень у сфері юридичної біографістики для навчального процесу, слід зананачити наступне. Студент, який здобуває освіту юриста, має володіти певним рівнем загальнокультурних та професійних знань та вмінь, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність, та які сприятимуть формуванню його компетентності у сфері юриспруденції. Саме навчальні дисципліни загальнотеоретичного спрямування (теорія держави і права (загальнотеоретична юриспруденція), вступ до спеціальності, історія держави і права та ін.) формують ці світоглядні якості.

Останніми роками у юридичних вишах запроваджується навчальні курси, предметом вивчення яких є відповідні школи права. Так, у Національному університеті «Одеська юридична академія» вже кілька років впроваджено навчальну дисципліну «Історія Одеської школи права», яка викладається на I курсі. Предметом вивчення цієї дисципліни є еволюція юридичної освіти в Одесі, а також передумов, закладання підвалин та подальшого розвитку Одеської школи права, починаючи з часів утворення Імператорського університету до сьогодення. Метою цієї навчальної дисципліни є: ознайомлення студентів з історією виникнення, формування, становлення та розвитку Одеської школи права та науковим, науково-педагогічним внеском учених-засновників галузевих науково-правничих шкіл; формування у студентів широкого загальнокультурного світогляду та правової культури професійного юриста, виховання поваги до кращих традицій Одеської школи права [3, с. 3]. Одним із джерел інформації при формуванні цього навчального курсу є серія біобібліографічних покажчиків «Вчені Національного університету» Одеська юридична академія», яка випускається науковою бібліотекою НУ «ОЮА» і налічується 26 випусків.

Отже, діяльність бібліотек як інтеграторів і розповсюджувачів біографічної інформації, за основу створення якої покладено біографічний метод, сприяє розкриттю діяльності науково-правничих шкіл. Сучасні

ІТ-технології значно розширюють можливості застосування цього методу, оскільки відкривається можливість залучення до майже необмеженого джерела інформації, з одного боку. Також це робить напрацювання бібліотек доступними необмеженій кількості споживачів наукової інформації. Тим самим бібліотека виконує одну з основних своїх функцій – освітянську, популяризуючи досягнення науковців, зокрема Одеської школи права.

Список використаної літератури:

1. Історико-біографічна інформація в Україні та світі [Електронний ресурс] / Український національний біографічний архів. – Режим доступу: <http://biography.nbuv.gov.ua/index.php/institut/proekti/9-istoriko-biografichna-informatsiya1>
2. Арнаутова Л. П. Біографічний метод у юридичних дослідженнях / Л. П. Арнаутова // Креативність загальної теоретичної юриспруденції : монографія / за ред. Ю. М. Оборотова. – Одеса : Фенікс, 2011. – С. 311–317.
3. Історія Одеської школи права : навч.-метод. посібник для студ. 1 курсу / М. Р. Аракелян, А. М. Василенко, О. В. Горяга [та ін.]. – Одеса : Фенікс, 2015. – 239 с.